

פרוטוקול מס' 270

מישיבת ועדה העבודה
יום ו', י"ב באדר א' תשל"ו - 13.2.1976. שעה 8.30

נכחו:
חברי הוועדה: ש. ארבל-אלמוזלינו - היו"ר
א. אבטבי
י. אמיר
ש. ארליך
מ. גז
ל. דיציאן
מ. דרובלס
מ. ורטמן
ה. זיידל
י. יודין
ח. שמעוני

מוזמנים: ש. אבני - ראש המינהל לבניה כפרית וישובים
חדשים במשרד השיכון.
ב. אבלין - היועצת המשפטית במשרד השיכון.

מזכיר הוועדה: מ. משולם.

רשמה: ש. ז"ק

- סדר-היום:
- (1) חוק משפחות החיילים שנספו במערכה. (הסתייגותו של חבר-הכנסת דיציאן).
  - (2) מסול הגבלת הבניה הפרטית עד ל-110 מ"ר.
  - (3) אצורך בהקמה שיכונים מתאימים עם גגות בטחון בכפר יובל - עפ"י הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת א. אבטבי.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: פותחת את הישיבה.

אני מקדמת בברכה את חבר-הכנסת ארליך. יש לו הצעה לסדר-היום שהועברה אלינו. אולם, לפני שאנחנו ניגשים לדון בהצעתו של חבר-הכנסת ארליך אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שביום ד' שעבר דנו בחוק "משפחות החיילים שנספו במערכה" ונשארה פתוחה הצעתו של חבר-הכנסת דיציאן. למעשה, ביום ו' הקודם, כאשר דנו בחוק כאן והיו כאן נציגי משרד הבטחון ואגף השיקום ודנו באותו נושא שחבר-הכנסת דיציאן העלה הצעות שונות משלו בקשר לגמלאות לאלמנה שנשאת להעלות לה את התגמולים לילד הראשון ל-60% מדרגה ט"ו וילד השני - 24% מתגמול הניתן לילד הראשון, ועל כך החלטנו. חבר-הכנסת דיציאן העלה את הנושא של אלמנה שאין לה ילדים - גם לה לתת תגמול במקום מענק שניתן לה עם הנישואים. אני בדרך כלל אינני נוהגת להעמיד להצבעה את הצעות החברים, ובעיקר, כאשר אין התנגדות ואני רואה את הנושא הזה כמסוכס. כמובן שישנה זכות לחבר-כנסת להסתייג ואנחנו רושמים את הסתייגותו. אולם, החברים רצו שבכל זאת הנושא הזה יועד להצבעה לאחר שהם ביקשו ביום ד' זמן להתייעצות. לכן אנחנו מעמידים נושא זה להצבעה היום.

ה. זיידל:

אני רוצה להזכיר ליושבת-ראש ולחברי הוועדה שאנחנו לא החלטנו נגד הצעתו של חבר-הכנסת דיציאן. כן אין לנו מחקרים מדוייקים בכל הנוגע לחומר הזה, ואנחנו משהים את כל העניין.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו ביקשנו שכל הנושא הזה ייחקר וייבדק בהתאם להצעתו של חבר-הכנסת דיציאן; גם חבר-הכנסת יודין העלה הצעה שאף היא תבדק על-ידי משרד הבטחון לגבי התיקונים שהם מכינים לטורח הארוך.

מ. דרובלס:

אם חבר-כנסת מעלה נושא - רשאית הוועדה לקבלו בהתאם לשיקול דעתה, גם אם הנושא צריך עדיין להבדק על-ידי הממשלה, ואינני מקבל שיש בזה משום הקדים.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו:

ביום ד' האחרון קיבלנו החלטה לכלול בחוק הזה את המשפחות השכולות מלפני 1947 ולא חיכינו להצעת הממשלה. לכן, אני חוזרת ואומרת שהסיכום שלנו נשאר בעינו והתיקונים אינם כוללים את הצעותיו של חבר-הכנסת דיציאן; ולכשייבדק העניין - אנחנו נחזור אליו. אני מעמידה להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת דיציאן.

ה צ ב ע ה ז

ב ע ד	הצעתו של חבר-הכנסת דיציאן	-	1.
נ ג ד		-	ה ר ו ב.

הצעתו של חבר-הכנסת דיציאן לא נחקבלה והיא נרשמה כהסתייגות לכשיובא החוק לקריאה שנייה ושלישית.

ה. זיידל:

כאשר ישבו איתנו כאן נציגי משרד הבטחון ביקשנו נתונים. אני מציע שאנחנו נכאוב להם ונבקש שחוק חודשיים או שלושה חודשים יוגשו נתונים בדוקים בכל הנושא הזה.

ל. דיציאן:
רציתי רק להביא לידיעת חברי הוועדה שארגון ההורים השכולים מתעניין בנושא זה. היתה לי הזדמנות לבוא בדברים עם סגן הארגון והוא באופן אישי תומך בעניין הזה, אם כי העניין טרם הובא לדיון.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: לכן, אינני שוללת עקרונית את העניין. אבל אני אומרת שלא דנו בו.

נוסף לכך, ברצוני להביא לידיעת חברי הוועדה שקיבלנו מברק מ"תמנע".

(קוראת את המברק).
אני בהחלט חושבת שיש להענות לבקשה, ובעיקר, כאשר כל הגורמים רוצים בכך. אנחנו נענה לבקשה וכבר ליום ב' נזמין את ועד פועלי "תמנע" ומועצת הפועלים. הדבר נעשה בהסכמת הממשלה וההסתדרות ואני מביאה זאת לידיעתכם.

ד. אמיר:
אני מברך את היושבת-ראש שהביאה את הנושא הזה לדיון. אולם ברצוני להעיר לגבי נושא אחר שהוועדה הניחה את מסקנותיה על שולחן הכנסת ואני חושש שאנחנו מאחרים את המועד בקשר לשהי שאילתות ששאלתי: (1) ענין השכר הנמוך שאת המסקנות אנחנו חייבים להגיש כבר בשבוע הבא לכנסת. (2) ענין הזוגות הצעירים - אנחנו קיימנו ישיבות עם כל הגורמים ואנחנו צריכים לסכם את הנושא, כי לפחות עלי יש לחץ יום-יומי בבאר-שבע.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אני דיווחתי לוועדה, כי בזמנו פנו אלי נציגי ההסתדרות ונציגי הארגונים הכלכליים וביקשו שבשלב זה ועדת העבודה לא תסכם את דיוניה, כי עדיין מתנהל מו"מ והם מבקשים להופיע פעם נוספת בפני הוועדה בענין חוק שכר מינימום ואנחנו נענו לבקשה זו, וכאשר הם יחתמו - אנחנו נזמין את כל הגורמים הנוגעים בדבר ונסכם, ואז מליאת הוועדה תוכל לסכם את העניין.

אשר לנושא השני - אנחנו קיימנו ישיבה בהשתתפותם של הזוגות הצעירים מבאר-שבע וסיכמנו שמשרד השיכון תוך פרק זמן סביר יביא לנו הערכת מצב, ומהם הפתרונות שניתן להעמיד לרשות הזוגות הצעירים מבאר-שבע. אנחנו נמתיץ פרק זמן זה ולאחר מכן נקיים ישיבה נוספת ונשמע מה העלה משרד השיכון לאחר הבדיקה ונשתדל לעשות זאת כמיטב יכולתנו.

(2) ביטול הגבלת הבניה מעל ל-110 מ"ר :

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: חבר-הכנסת ארליך העלה ב-19.11.75 הצעה לסדר-היום בדבר ביטול הקפאת הבניה הפרטית מעל ל-110 מ"ר. ב-19.1.76 קיימנו ישיבה בנושא זה וחבר-הכנסת ארליך היה בחו"ל ואת מקומו מילא חבר-הכנסת גדעון פת. לאותה ישיבה הזמנו גם את נציגי הקבלנים שהסבירו לוועדה את חשיבות הביטולים של הצווים לגבי הבניה הפרטית, ובעיקר, בתקופה שהבניה הציבורית הולכת ומצטמצמת. אנחנו מצאנו לנכון לא לסכם אז את הדיון ולהזמין גם את הסתדרות פועלי הבניין, כדי לשמוע את דעתם. אולם הם טרם הופיעו. אנחנו נשמע היום את חבר-הכנסת ארליך ונחליט עוד היום בנושא זה.

ש. ארליך: אני חייב תחילה להתנצל על שלא נוכחתי בישיבה הקודמת, כי לא הייתי בארץ, ואני משוכנע שחבר-הכנסת פת ייצג אותי בנאמנות. עד כמה שידוע לי ביטול צו זה הוא על דעת שר השיכון וועדת השרים לענייני כלכלה, וזאת משני נימוקים: (1) צפוי חוסר עבודה וכבר היושבת-ראש הזכירה את ענין צמצום הבניה הציבורית; (2) רכישת דירות על-ידי תושבי-חוץ המביאים עמם מטבע חוץ. רק בשנת 1952 נכנסו 50 מיליון דולר על-ידי רכישת דירות מצד תושבי חוץ, כי הם אינם קונים דירות בגודל של 110 מ"ר, אלא גדולות יותר. אין ספק שיהודים רבים יחזרו לרכוש כאן דירות גדולות וזה יכול להיות מקור למטבע חוץ שכל-כך דרוש לנו.

הערה נוספת שברצוני להעיר היא: שענין בניית דירות מעל ל-110 מ"ר לא היווה איזה שהוא ענין דומיננטי בהיקף הבניה הכללי. בשעת בניית שיא דירות אלה היוו 3%, ואחר-כך ירד המספר ל-4%, ואולי אם צמצום הבניה דירות אלה יכולות להגיע ל-5%. צו זה יכול ליצור חוסר עבודה והקפאת יבוא החוץ.

לכן, אני פונה לוועדה לקבל את הצעתי ולהמליץ בפני שר השיכון לבטל את הצו.

ה. זיידל: שר השיכון בחשובתו להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ארליך אמר שהוא רוצה להמליץ בפני ועדת השרים לעניינים כלכליים לבטל את האיסור של בנית דירות עד ל-125 מ"ר, כי עד כה חל האיסור על דירות של 110 מ"ר - האם איסור זה בוטל ונתקבלה ההמלצה?

ב. אבלין: השר אמנם הכיין הצעה כזו. אבל הוא לא הביא אותה לדיון, מפני שבינתיים התחילו לומר שכדאי בכלל לבטל את הצו לאור המצב שיהיה עוד יותר קשה בסוף מרץ 1976.

ש. ארליך: אני רוצה להצטרף לדברי חבר-הכנסת זיידל ולומר שלפי שהדברים שהובאו כאן הם היו נגד ההגבלה.

מ. ורטמן: אני מציע שאנחנו נפנה לשר השיכון שלא יחדש את הצו, כי בשעתו היה הצו הזה מוצדק.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אנחנו כבר עמדנו על כך בישיבה הקודמת שלנו שהסיכום של הוועדה צריך להיות: אנחנו בהחלט סבורים שיש מקום להחלת הצו כאשר הממשלה רוצה לווסת את הצרכים, כאשר יש צורך בבניה סוציאלית מבחינת ההיקף, כדי שהבניה האחרת לא תבוא על חשבון הבניה הסוציאלית. אבל בתקופה שיש צמצום בהיקף הבניה ויש צורך למנוע חוסר עבודה ולהבטיח העסקה - הוועדה בדעה שיש צורך שלא לחדש את הצו בשלב זה.

ל. דיציאן: מאחר ושר השיכון עצמו הגיע המסקנה שלא לחדש את הצו, אולי נרחיב אותו ונאמר שאין יותר מקום לקיום הצו ויש לבטלו לאתרו.

אם אומרים שלא לחדש את הצו - זה מטפיק, כי
אם אומרים שיש לבטלו - צריך השר ללכת עם זה לוועדה

ב. אבלין:

השרים לענייני כלכלה.

אני בהחלט מסכים שאנחנו נגידי: אי-חידוש הצו
ונסתפק בזה, כי אחרת אנחנו צריכים לכתוב

מ. זרנבלט:

שבזמנו היתה לו הצדקה ואי-ביטולו של הצו עלול לגרום לאבטלה. (מ. זרנבלט)
אז יש לכתוב את הדברים). אם חבר-הכנסת זרנמן מסכים שנכתוב - אז יש לכתוב.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אני התכוונתי להגיד שבשעתו היתה הצדקה
להפעלתו של הצו, כי ניהנה עדיפות לבניה
סוציאלית, כי הבניה של דירות גדולות היתה על חשבון הבניה הסוציאלית. אבל לאור
הצמצומים העלולים להיות בעקבות היקף הבניה ממליצה הוועדה על אי-חידוש הצו.

אז ישקול השר אם יש צורך לבטל את הצו.

ב. אבלין:

המלצה זו תונח על שולחן הכנסת ביום ב'.

ל. דיציאן:

נציגי ההסתדרות אינם כאן ולא התפתח כאן כל
ויכוח. נוסף לכך, בתקופת ה"בום" הגדול של

י. יודין:

הבניה בסטנדרד גבוה, בניה זו משכה אליה את מיטב הכוחות המקצועיים
והון ספקולאטיבי אשר בסופו של דבר היו אחד מהכוחות הדוחפים בכיוון של
אינפלציה דוהרת במשק. עכשיו, כאשר ישנה האטה במשק ואנחנו דנים על עתידו
של ענף הבנין - אינני יודע מה יהיה אחוז ההון הפרטי שילך לבנין דירות
כאלה, ואם לא יוכל להיות שימוש טוב יותר להון הפרטי כאשר יבנו בתי-חולים
או בתי-ספר. אזי, דווקא מתוך מאמץ מכסימאלי שלא לגרום מחדש לאינפלציה
ובהקופה של מצוקה חולפת אנחנו נעביר החלטות שלא תהיינה מתאימות. לכן, הייתי
מציע שאנחנו נקיים תחילה דיון: לאן הולך ענף הבניה ולראות את תרומתו המלאה
למשק הישראלי, ובעיקר, כאשר אין לנו נתונים, אני חושב שהחלטה כזו בקשר
לצו היא מיותרת כרגע.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אנחנו דנו בישיבה הקודמת בנושא זה וחבר-הכנסת
יודין לא היה נוכח, באותה ישיבה ניתנו מספרים
מקיפים והשוואה לגבי שנים 1973/4/5. אנחנו הזמנו להיום את נציגי ההסתדרות
ועד עתה הם לא הופיעו, אינני רואה מקום שאנחנו נדחה את הישיבה.

אני רוצה להזכיר: כאשר אני דיברתי בוועד הפועל
על ענין זה המך בי בכל מאת האחוזים מזכיר

ל. דיציאן:

פועלי הבנין, וגם הוא היה בדעה שצריך לבטל את הצו ואת כל ההגבלות הקיימות, כי
הכל מעונינים בתעסוקה מלאה. לכן, אני מציע שאנחנו לא נדחה את הישיבה ונשים
בהקדם על שולחן הכנסת את ההמלצה שלנו.

אני תמה קצת על חבר-הכנסת יודין, כי הסיבה
לביטול הצו נובע לענין חוסר עבודה שלוחץ

ש. ארליך:

על ההסתדרות יותר מאשר על ארגון הקבלנים והצו הזה ממילא ימקע חוקמו ב-31.3.

ש. ארליך:

לכן, אני בכוונה לא ציינתי את שיקול דעתו של השר, כי הוא יכול או לבטל, או לא לחדש.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: ברגע זה נמסר לי שמר אמסטר לא קיבל במשרדו את הידיעה על הישיבה היום - וגם על זה יבוא עוד בירור - אבל הם סומכים את שתי ידיהם על ההפשרה בבניה.

ז. אמיר:

טוב שמסרת לנו את ההודעה הזו כיון שלפני כשבוע היתה אצלי משלחת בנושא של האטת הבניה באיזורי פיהוק וישנה דאגה מרובה בנושא זה בקרב פועלים רבים ולא רק שבנושא הבניה הפרטית ישנה ידיעה משמעותית, אלא גם בנושא של בניית פרזייקטים של מבני הינוך ומבני ציבור. לכן, יש אולי לבוא בדברים ולאפשר למשרד החינוך לבצע את הפרוייקטים שלו.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אני הייתי מבקשת שלא להוסיף נושאים שאינם קשורים לענין זה, ואם הוועדה תרצה לדון בנושא של בניה בניני ציבור ובתי-חולים - זהו נושא נפרד ולדיון זה נצטרך להזמין את נציגי משרד החינוך והתרכות, משרד השיכון, משרד האוצר ומשרד הבריאות. אזי ברור שזהו נושא אחר. הענין שלנו הוא מוגדר ומכוון לבניה של מעל ל-110 מ"ר. אני מציעה שלא נעכב יותר את הנושא הזה כדי שנוכל להניח את המסקנות על שולחן הכנסת, ואני שמחה שנתקבלה הידיעה שמר אמסטר וחבריו תומכים בענין הפשרת הבניה, ובמיוחד לקראת הבניה מהסוג הזה, כי מדוע היה צריך להגביל את הבניה הזו? כדי לאפשר בניה לצרכים סוציאליים, ציבוריים חיוניים.

כעת אנחנו רואים שאין צורך בהגבלות אלו. אלה הן שתי הנקודות שאנחנו צריכים לסכם ואני מציע שאנחנו נקבל את הסיכום אותו הצעת. מאחר ואני רואה שהל מקבלים את הצעת הסיכום הזו אנחנו יכולים להניח אותה על שולחן הכנסת. כמובן שאין זה מונע מאתנו לקיים דיון על ענף הבניה. כלומר, הוועדה מחליטה לקיים דיון על המצב בענף הבניה, אם כי כאן ישנה תכניה הומש מסוימת עם פרוברכה.

ב. אבלין:

התכנית עברה תהליך ערכון.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: כך ישנה בפנינו הצעתו של חבר-הכנסת מואב המדבר על אותם הנושאים אליהם התכוון חבר-הכנסת יודין ואנחנו יכולים לחדש את הנושא הדין בשני הנושאים גם יחד, כלומר, אנחנו נדון במצב ההעסקה גם בענף זה כאשר יהיה אתנו שר העבודה; אם כי אנחנו מוכנים לקיים דיון מיוחד על ענף הבניה על כל מה שמשמע ממנו, כי הנושא הזה הוא במסגרת תפקידה של ועדה העבודה.

אני מודה לגב' אבלין.

(הגב' אבלין עוזבת את הישיבה).

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אני רוצה להודיע לכם על מועד הסיור של משרד העבודה, על-מנת שנוכל לראות את מסגרות ההכשרה המקצועיות שלהם ונוכל להיות מוכנים לדיון במשרד העבודה. הסיור נקבע ל-21 ו-22 במרץ.

היו"ר - ש. ארבלי-אלמוזלינו: (קוראת את מכתב ההזמנה עם פירוט החכנית).

אני רואה שיש כאן ביקור בבית שאן - מקום שכל-כך
רצינו להיות שם ועתה ניתנת לנו ההזדמנות. לכן, הייתי מבקשת שתשריינו את הזמן.

י. יודין:

התאריך הזה אמנם משוריינן אצלי, אבל באותו תאריך
בערך ימלאו 3 חודשים מאז שהובטח לנו שתחיל
הכניה ב"מעלות". אני מציע שתוך כדי הסיור הזה נבקר ב"פקיעין" ו"מעלות", כלומר,
אני הייתי משנה את סדר הקדימיות. כן נבקר גם אצל הדרוזים.

ה. שמעוני:

בתאריך שנקבע הסיור יתקיים בכנסת יום
עיון בעניני עדות. יום עיון זה נערך
ביוזמתו של יושב-ראש הכנסת ורצוי שגם את תהיה נוכחת. על-כן יש לדחות או
להקדים את סיור משרד העבודה.

הדרוזים

היו"ר - ש. ארבלי-אלמוזלינו: נושא / הועלה בכנסת על-ידי חבר-הכנסת ג' בר
מועדי והוא ביקש שהסיור יתקיים באפריל.

אשר לענין "מעלות" - ביום ג' התקיימה ישיבה משותפת לוועדת העבודה ולוועדת
הפנים ואף אחד מחברי ועדת העבודה לא השתתף בישיבה זו. ישיבה זו נועדה לדון
בענין ראשון-לציון. הדיון שהתקיים בוועדה המשותפת היה טוב מאד והשתתף בו
גם מנכ"ל מרקעי ישראל וכן מר וינשל, ואנחנו עומדים לסכם את הענין. באותה
הזדמנות שאלתי את מר וינשל על הנעשה ב"מעלות" והוא ענה לי: תתפלאי לשמוע ששם
מתקדמים יותר מהר ממה שחשבתי. אבל יש לזכור עתה שהסיור שלנו מכוון לקראת
הדיון על הקציב משרד העבודה ועלינו לראות תחילה את הדברים. לכן אני קובעת
את הסיור ל-14 ו-15 במרץ והוא יתקיים בהתאם לתכנית שנקבעה על-ידי משרד
העבודה.

(3) הצורך בהקמת שיכונים מתאימים עם גגות בטחון בכפר יובל - עפ"י הצעה
לסדר-היום של חבר-הכנסת אבטבי:

היו"ר - ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מקדמת בברכה את ידידנו מר אבני שבחברתו
בהגדת הסיור ברמת-הגולן. מכתב תודה בדרך.
אבל אני רוצה לציין כאן שהיה זה סיור נעים ומהנה ואני חושבת שהוא הבהיר הרבה
אי-הבנות שהיו, לפחות בעניני בניה. אבל גם בהרבה נושאים אחרים.

היום עומדת לדיון הצעתו לסדר-היום של
חבר-הכנסת אבטבי שהוא הביאה ביולי 1975 בעקבות האסון שהיה בכפר יובל. רשות
הדיבור לחבר-הכנסת אבטבי.

א. אבטבי:

אני מודה ליושבת-ראש ולחברי הוועדה, כי
למרות העומס הרב בעבודת הוועדה אנו
דנים עתה בנושא זה. נושא זה הועלה על-ידי בהצעה לסדר-היום. אולם מאחר
שמחודש יולי ועד עתה חל שינוי ושיפור ניכר. מתחילה לא היה מישהו ששמע
משהו מיוחד על כפר יובל. היה זה מושב כמו כל יתר המושבים הנמצאים בגבול
הצפון. ישוב נוסף בשרשרת הישובים בגבול הצפון. אולם עתה הידיעות מלבנון
אינן כל-כך טובות, ולבנון איננה אותה לבנון שהייתה, ולא תשאר אותה לבנון,
וברור שהמצב בגבול זה יהיה קשה יותר; ומחובת הממשלה והכנסת לבוא ולפתור

א. אבטבי:

את בעיות הבטחון. לכן הועברו חלק מענין מחקני הבטחון של כפר יובל לידיעת
הבטחון. אולם, מאחר ונושא השיכון וכל הטיפול עם משרד השיכון נובע
לדעתו זו - אנחנו מטפלים בכך.

אנשי כפר יובל הם קוצ'ינים מהודו המונים
375 נפש. צריך לציין שהם אמיצים מאד שפשוט קשה לתאר זאת. כאשר אני ביקרתי
אצלם, הם כלל לא ביקשו להעלות את הנושא לסדר-היום, כלומר, הם אינם מבקשים
דבר. הם רק אמרו שהם היו רוצים שהבתים שלהם יעמדו בפני נושא הקטיושות, כי
הגב לא מבוטן ועליו רעפים. תחילה חשבתי שמבחינה טכנית זהו דבר קל. אבל אחר-
כך החברר שהענין לא פשוט, כי אם מסירים מהבתים את גג הרעפים ורוצים לצקת
גג מבוטן - הבית לא יחזיק מעמד, כי הוא לא בנוי לזה, היסודות אינם
מחזיקים לכך והקירות יתמוטטו. נוסף לכך, אם ללכת ולהחליף את כל הגגות -
יש צורך באמצעים רבים מאד, ובעיקר, אם רוצים להחליף גגות אלה בכל הגזרה -
דבר זה דורש אמצעים מרובים שחסרים, ואני הסתפקתי וצינתי זאת בדברי בכנסת,
ואני יוצא מתוך הנחה שלו היו לנו כל האמצעים והכספים הדרושים לבניה כפרית, כי
אז יכולים לבצע כל משימה, הרי מי שמלווה את כל הישובים האלה ורואה את
עבודתם הברוכה, יודע שהבעיה כאן איננה רק כספית, ואיננה בעיה של החלפת
הגג מרעפים לגג מבוטן, אלא יש לבנות בית חדש.

(קורא את הנאום בכנסת).

לכן, אני הסתפקתי וביקשתי הקמת מקלטים
בתוך המושב. אני חושב שעשו דבר בעיניי אלה כמו: החלפת כל הדלתות בלחות
טובות יותר כדי שבבעיטה אי-אפשר יהיה לפתוח אותן. אולם, עתה יש לנסות
ולעשות משהו בקשר לחלונות עם תריסים דקוראטיביים. מכל מקום, יש לעשות
בדיק בית וכל מה שניתן לעשות כדי לשפר את הבית. אני מתאר לעצמי שחלק
מהדברים שצוינו - נעשו. לכן, אם שלימו את הדברים זה יהיה טוב לכפר,
כדי שהם ידגישו בנוחות במקום.

ש. אבטי:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת!
אני אחלק את דברי לשניים - מתאריך
מסויים ולאחר האריך מסויים. בתאריך מסויים קיבלנו הנחיות ממוסדות הבטחון
שבגזרות מסויימות של הגבול יש לבנות בניה קשיחה שתעמוד נגד פורענויות.
אני חושב שמשרד השיכון היה הראשון שיישם את ההנחיות האלה. אם אינני טועה
התחלנו כבר בשנת 1957 לבנות בניה קשיחה בגזרות מסויימות. מדי פעם החילו
הנחיות אלה על גזרה אחרת; תחילה היה זה בגזרת הגבול הסורי הידוע לשמצה
בעבר. לאחרונה, זה כעשר שנים, אם לא למעלה מזה שאנחנו בונים בניה קשיחה
גם בגזרה הלבנונית. יוצא איתוא, שלגבי בניה חדשה אין בעיות. זה אמנם
מיקר ומגדיל את ההוצאה, ובאותם האמצעים אפשר היה לעשות לפחות ב-20%
יותר אלמלא הצורך בבניה קשיחה. אם מותר לי לספר לכם קוריוז: היו תקופות
שהמתיישבים בגבולות - גם בקיבוצים וגם במושבים ביקשו להמנע מזה,
והתיסטוריה לא יודעת זאת, כי היו אגדות שהבניה הקשיחה לא כל-כך בטוחה
ולא כל-כך נוחה - גם אגדות אלה נופצו לחלוטין.

אולם, הבעיה היא לגבי הבית הקיים. עוד
לפני המושג של חדרי בטחון, כאשר התחלנו לשקם את הבתים במושבים שבכל
הארץ, הרי לגבי ישובי הספר, או לגבי מה שמוגדר כישובי ספר, עסקנו
הן כדי בניה רגילה בהרחבת הבית ובשיקומו. היה זה עוד לפני המושג של
חדרי בטחון. ואמנם, כאשר הועלה הענין על הפרק, והדבר התחיל בגזרת
עמק בית-שאן ועמק הירדן, שם התחילו בחדרי בטחון, היינו אנחנו במצב
שבאותם המושבים בהם שיקמו את הבתים היו כבר חדרי בטחון מוכנים. גם

ש. אבני:

בענין זה היו תקופות של התנגדויות לחדרי בטחון, ואני אבקש שליחה אם אגדול מספר דקות ואומר: חדרי הבטחון הם בנוסף לחדרים הפתוחים, והם צריכים להיות בגודל מסויים, התריסים אינם מהמקובלים, אלא צריכים להיות קצת יותר חזקים. אזי, אנחנו כאמור, עוד לפני חדרי הבטחון ביקשנו ממוסדות צה"ל פתרונות לפתיחה שלא כמקובל באיזורים השקטים. אמנם עובדו מפרטים של תריסים מפלדה והוזמנו כמה מאות מסוג זה וכאשר הם הובאו להרכבה התנגדו המתישבים - וצולי במידה מסויימת של צדק - מפני שהם היו מושחתים על אחד משני הדברים הללו: או שהם יהיו מונחים ליד הבית עם הברגה מסויימת שאפשר להתקין בשעת פורענות; או שהם יהיו עם צירים כבדים ושיוכלו להפתח. המתישבים טענו אז: אנחנו איננו גרים במבצרים. אנחנו גרים בבית רגיל, ואנחנו נאלצנו לבטל את התריסים הללו ולחזור לתריסים הרגילים; גם צה"ל קיבל את הדבר שלא יכולים לכפות על המתישבים הגרים בגזרות אלה לגור בתנאים כאלה.

כאשר גזרות אלה התחממו והתחילו עם חדרי הבטחון, וזאת אנחנו עושים בבתיים שהגיעו לסטנדרד של מגורים, אבל נבנו בבניה רכה. כאן נעשתה תוספת של חדרי בטחון וצה"ל הוא שמקצה חדרי בטחון אלה. ישנם חדרי בטחון שיש להם רפפות של זכוכית משוריינת ובמקביל יש תריסים עם רפפות מחוזקות. האמת היא שדבר זה עדין לא עמד במבחן והלוואי ולא יעמוד במבחן. אבל לפי כל האנשים העוסקים בכך נאמר לנו שרק אם הם וחלילה תהיה פגיעה ישירה - הבית ייהרס. אבל בבית כזה, כפי שאנחנו בונים יש בטחון מרסימים והוא יעמוד בפני הדברים האלה.

אזי, אם נחזור לענין כפר יובל, הרי בכל בית בכפר יובל יש לפחות הדר בטחון אחד, כפי שמקובל בכל ישובי הספר, ובחלק מהם יש אף שני חדרי בטחון - זה היה עוד לפני האסון. בכלל, אם מותר לי בפורום מכובד זה לומר שאנחנו איננו מחכים לאסונות. ישנה תופעה במדינה שכאשר קורה משהו מתחילה העליה לרגל. אבל אנחנו, במידה וישנן הנחיות ברורות אנחנו מבצעים את הדברים מבלי לחכות לאסונות. מדוע יש שני חדרי בטחון? צה"ל הוא שמוסמך לקבוע איפה, באיזה בית והכמויות. כנראה; שזהו המצב לגבי כפר יובל, כי בדרך כלל ידוע לי רק על חדר בטחון אחד. פה היתה הקצבה נוספת והתקציב לחדרי הבטחון מועבר אלינו מפעולות חירום אחרות; וזה בנוסף לבניה הקשיחה. כאמור, אלה הן הקצבות מיוחדות לחדרי בטחון לאחר שהבית נמצא תחת מרותו של משרד השיכון, בא צה"ל ואומר: תוסיפו חדר בטחון - אנחנו מקבלים את ההקצבה מפעולות חירום אחרות.

לאחר האסון בכפר יובל לא יכולנו להענות לבקשת הכפר להחליף את הגבות וזאת משתי סיבות: (1) כבר נאמר על-ידי חבר-הכנסת אבטבי, כי זוהי בעיה טכנית. למעשה, אין זה רק ענין של החלפת הגבות, אלא זה בניית בית חדש; (2) הסיבה השניה אינה ספציפית לכפר יובל, אלא הדבר נוגע לכל הישובים שמראש הנקרה ועד מסולה וקשורה בבניה הקודמת והדבר כרוך בהשקעה ענקית של מאות מיליוני לירות, ואין קביעה כזו שזה לא יכול להיות, אלא רק למקרה זה, עם כל הכבוד להם, אבל ישנה הערכה מסויימת. חבר-הכנסת אבטבי, אני ברשותך יכול לומר שאני רק יכול להזק אח דברין ואני חושב שפה ראוי לציין את המהפכה החברתית השקטה שמדינת ישראל יכולה להתגאות בה. אני זוכר כאשר באנו בפעם הראשונה להציג את תכנית השיכון שהיה עלוב מאד מבחינת הבניה, לא היו שם מדרכות ולא כבישים, אף לא מבני ציבור, אלא היו שם 2-3 מבני ציבור עלובים. מכל מקום, זה היה משהו במיוחד עלוב. כעבור חצי שנה היתה שם מהפכת חצר מאד רצינית והדור הצעיר לקח לידין את השלטון ונבחרו שם 60% מקרב הצעירים ומאז הענין דן. מי שהכיר אז את כפר יובל לא יכיר אותו היום. זהו אחד המקומות הפורחים גם מבחינת התנופה והבינוי, וגם מבחינת האחזקה,

ש. אבני:

כי לא מספיק להשקיע מיליונים במבנים אם לבעל-הבית אין מודעות לשמור על הנכס ועל הסביבה - המצב חוזר לקדמותו. פה צריך לומר שכל הכבוד לאנשי הצד יובל ולא רק שהם מחזיקים נכונה את הנכס, אלא גם מתפעלים נכונה והם עומדים בפני דברים נוספים; ומי שיבוא היום למקום - לא יוכל להכירו.

מיד לאחר האסון הגעתי למקום יחד עם נציג הפיקוד והם העלו אז שתי משאלות: (1) משאלה אחת יכולתי ליטול על עצמי והיא: בחדרי הטחון ישנם חלונות קונבנציונאליים. הם ביקשו להתאים את החלונות חדרי הבטחון למצב. זאת אומרת: להקטין את החלונות ולשים רפפות משוריינות - דבר זה בוצע מיד ולא שאלתי מאיפה יבוא התקציב, כי ראיתי בזה בקשה לגיטימית וכדבר מוצדק, והקבלנים באים אתנו יחד, ובמקום ניתנו ההוראות המתאימות והן בוצעו.

(2) משאלה שניה לא היתה בתחום השיכון. הם ביקשו דלת מחוזקת. אז התחיל ויכוח בינם לבין קצין הפיקוד, כי הם ביקשו דלת חזקה בכניסה לבית וקצין הפיקוד ביקש דלת חזקה בכניסה לחדר הבטחון - זוהי סוגיה שקשה להכריע בה וישנן דעות לכאן ולכאן, כי בכלים שבאים היום גם דלת מחוזקת לא העזרה. מכל מקום, הקצין היה בדעה שהדלת החזקה צריכה להיות בכניסה לחדר הבטחון כדי שיהיה יותר קשה לחדור לחדר הבטחון. כאן היתה צריכה לבוא קביעה מקצועית-בטחונית והעניין לא זז, כי גוף אזרחי אינו יכול להכריע בסוגיה הזו. השארנו את העניין באג"ס-גמר בצה"ל והיו ההחלטות, ולצערי הרבה העניין לא זז עד היום. לאחרונה הגיע אלינו איזה שהוא מיפרט. אולם, איננו יכולים לפסוק בעניין, כי הוא צריך לבוא לוועדה מיגת עליונה להקצבה ומשאבים, ואני מניח שבגלל החלפת ראש המחלקה, אלוף-משנה טופז, הדברים אינם מתקדמים. אני מניח שתוך זמן קצר תשב ועדת המיגון העליונה ותחליט על הקצאת המשאבים לדלת מתאימה... (היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: האם יש מקום לתזכורת?) אני מניח שאם תוך שבועיים העניין לא ייגמר אני אבקש את סרתך האדיבה... (היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: כמה צריכה להסתכם ההוצאה של הדלתות האלה?) עדיין אין מדגם.

ש. זרובלס:
כל בעיית המבנים והחלפת הדלתות בכפר יובל איננה רק הבעיה של כפר יובל, כי המדובר פה בעשרות ישובים בקו העימות. אמנם, בתחילה היתה הגזרה הזו שקטה. אבל מאחר וישנה כאן מגבלה תקציבית - עושים את הדברים בהתאם למצב ורואים אם יש צורך בבניה קשיחה. גם הסוכנות התחילה בבניה קשיחה בצפון, בדזיקר, בגבול הסורי. יש לי הכבוד לחיות באחד מהמבצרים האלה ואני רוצה לציין שחלף ההקדמות רציניות בטיב הבניה של המינהל לבניה כפרית. היו זמנים שמשדד השיכון היה צריך להתווכח עם המשתכנים שירחיבו את הבית ושישפצו אותו, הרי עתה אפשר לראות שלאחר אמצעי השכנוע צורת הבתים שונתה, וגם מראה השביל המוליך אל הבית שונה וקיבל צורה. ברור שחלה כאן התקדמות רצינית. יחד עם זאת קיימת בעיה, ואיננו יכולים להביא בולדוזרים כדי להרוס את הכפר, כי הם אינם הורסים את הבתים הישנים ונשארת החורבה הישנה המכערה את המקום. נכון הדבר שהבית כפי שתוכנן תחילה אינו יכול לשאת בג מבוסס. אולם, מלבד הגג ישנם גם קירות וכל כדור יכול לחדור בעד הקירות הללו. לכן, אם אנחנו מחליפים את הגבות, אנחנו פותרים רק חלק מהבעיה. כלומר, יש דברים שאנחנו יכולים לעשות ויש דברים שאיננו יכולים לעשות ועלינו להתרגל לחיות עם הבעיות הללו.

אולם, כאן ישנה בעיה פסיכולוגית. תושבי קו העימות אינם דורשים דבר. אבל הם תובעים שהם יקבלו תנאי דיוך

מ. דרובלס:

מתאימים. התקן בקו העימות הוא כזה שחם מקבלים 5-7 מטר למשטח ואז ההרגשה שלהם תהיה טובה יותר.

אשר למבנים שנבנו בשנות ה-50 - אם

הבית אינו בסדר, היום הורם משרד השיכון את הבית הישן ובונה במקומו חדש. האם אפשר לבנות את הבתים החדשים לפי אותם הכללים לפיהם אנחנו מקימים היום את הבתים כמו? בניה קשיחה מכיון שאיננו יכולים לדעת איפה ומתי יכול משהו לקרות ואם אנחנו יכולים להציל ולו נפש אחת בישראל - אנחנו חייבים לעשות זאת; ולו רק למען נקודה זו צריך לעשות את הדברים בצורה טובה ולבנות לפי הכללים החדשים שאנחנו מכירים אותם.

אשר לדלתות - הדלתות אינן נותנות

את כל הבטחון האישי. אבל אשה הנשארת בבית, כוגרת את הדלת על מנעול והדלת יותר חזקה - היא יותר בטוחה, כי עד עתה עם כל דחיפת הדלת היתה נפתחת, כלומר, דלת רגילה שעולה בערך כ-500 לירות. אבל אם יש צורך לעשות דלתות שעולות 2000 לירות הדלת, אבל דיירי הבית יקבלו בטחון גדול יותר מבחינה פסיכולוגית. אזי, פה לא הייתי נכנס לוויכוח עם שלטונות צה"ל אם הדלת הזו צריכה להיות בכניסה לבית, או בכניסה לחדר הבטחון, או שתי דלתות - אחת בכניסה לבית ואחת בכניסה לחדר הבטחון - ולא מבחינה הבטחון, אלא מבחינה פסיכולוגית שיש לזה ערך חיצוני ולא ערך בטחוני. הערך הפסיכולוגי לא פחות חשוב בשבילי מאשר הערך הבטחוני וכל דבר כזה נצטרך ללכת לקראתו.

ל. דיציאן:

מאחר ומאז האסון בכפר יובל עברו

7 חודשים והבעיה כבר התעוררה, מן

הראוי ששלטונות צה"ל אף הם יזדרזו ויכריעו בענין וימציאו את המדגם, כדי שחם וחלילה הענין יזרז אחרי איזה שהוא אסון.

כן הייתי רוצה לשאול את מר אבני

אם היינו רוצים להחיל את ענין החלפת הדלתות גם על מקומות אחרים - במקום זה צריך לעלות והיכן יש לעשות זאת?

י. יודין:

אני רציתי לשאול את משרד השיכון:

(1) האם אין אפשרות טכנית לתת בג

מחוזק על המבנה כולו? כי אני בידיעותי הצנועות חשבתי שמספיקים לכך

4 עמודים שישאו את הגג החדש המבוטן. האם לחדרי בטחון יש בג מבטון?

האם במשפחות גדולות ישנה תוספת לחדרי הבטחון, כדי שתהיה אפשרות לחיות בהם פחות או יותר בתקופות ממושכות?

(2) אני בהחלט בדעה שצריכה להיות

דלת משוריינת וחזקה בכניסה לבית, כי בג מבוטן הוא נגד קטיושות ודלת

חזקה היא נגד חדירת מחבלים. לדעתי, דלת משוריינת לחדר הבטחון אינה

מוצעת עדיין חדירה חוליות לבית.

(3) אינני יודע, מר אבני, אם

שאלתי זו בדיוק נוגעת לך. אבל הייתי רוצה לשאול שאלת תם: האם בכל

בית יש מכשיר אזעקה שבעלת הבית יכולה ללחוץ על כפתור ולהפעיל אותו,

כפי שקיימת בעיר מערכת אזעקה בדירות שונות? כי אני חושב שמכשיר כזה בעל

עוצמה מינימאלית - הוא נותן אווירת בטחון לא רק מעשית אלא גם פסיכולוגית.

מ. גז:
באמת אזעקה יכולה להציל, אבל אני גרה במקום שממול יש לנו מכשיר אזעקה ובכל פעם שהפעמון מצלצל יוצאים כל השכנים למרפסות לראות מה קרה, ובמקרה של חבלנים יכולים דרך זו להיות הרבה יותר נפגעים.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אשר לסטנדרטים של חדרי הבטחון - מה קורה כאשר ישנה משפחה גדולה ועליהם לשהות מספר ימים בחדר הבטחון ואין איפה להעמיד מיטה. האם אין מקום להבדיל ולהרחיב את חדרי הבטחון?

ש. אבני:
כל מה שקשור במיגון ובנורמות בטחוניות אנחנו פועלים על-פי הנחיות מטכ"ל, ולא יכולה להיות דרך אחרת. מוכרח להיות מוסד אחד מוסמך לקבוע את הדברים ועל יתר המשרדים לפעול לפי זה, כי אחרת כל אחד יתחיל לעשות ולפעול לפי דעתו הוא; ואז התוצאות לא תמיד סבירות. בכל ישובי הספר, בגליל, או בהר, או בפרוזדור ירושלים ניתנת עדיפות גבוהה גם בהיקף הבניה וגם בתנאי הבניה, והדבר נעשה בהשתתפות הצבא. יוצא איפוא, שהשתתפות התושבים עצמם היא סימלית והחזר ההלוואות הוא כמעט סמלי - זה בסוג הישובים של כפר יובל, כלומר, אלה שנוסדו אחרי הקמת המדינה. מספר המושבים בגליל הוא כ-10% מכלל המושבים בארץ. היו גם שנים של עזיבות. אבל בשנים שהם גדלו וחונכו לא עזבו יותר ואנחנו נותנים מהתקציב שעמד לרשותנו 25% לצרכי בניה כסרית - זהו ביטוי של עדיפות, זהו התקן שלנו היום למרות שמספר המושבים בגליל הוא כ-10% מכלל המושבים בארץ, והכמויות הגדולות הולכות לאיכלוס העירוני. אבל אני רק נחתי מספר אחד שהוא ביטוי של עדיפות. התכנית של שנה שעברה הייתה כמיליארד לירות והביצוע היה קצת יותר מזה.

חלק מהבתים בישובי העימות הם כבר בבניה קשיחה; ואחד הסימנים למהפכת החצר בכפר יובל אתם יכולים לראות שמתוך 70 משפחות אני מעריך שכ-20 משפחות יושבים כבר בבתים בבניה קשיחה מלאה, כי בתים אלה נבנו בשנים האחרונות. כלומר, מתאריך מסויים אנחנו בונים רק בניה קשיחה. היו מקרים שנתיים לא נחנו לנו לבנות בניה קשיחה. יוצא איפוא, שאם אנחנו מגיעים למסקנה שמטעמים כלכליים והטכמה לא כדאי לשקם ביה ישן - אנחנו בונים אותו כבר בבניה קשיחה, זוהי כבר אקסיומה.

אשר לחדרי הבטחון - אלה נקבעים על-ידי היל ההנדסה של צה"ל והם בנויים מבטון בעובי של 20 ס"מ - גם הגג וגם הקירות.

אשר לענין הדלתות ולשאלתו של חבר-הכנסת יודין - נכון שאפשר היה מבחינה טכנית על ארבעת העמודים לתת גג. אבל אין בזה שום פתרון. יתרה מזו, ישנה תפישה של אנשי בטחון מוסמכים האומרת שהקיר הוא העיקר. אזי, עומדת השאלה או להשאיר את המצב הקיים או לבנות מחדש; והמצב הקיים הזה הולך מראש הנקרה ועד למטולה. אולם, מה שמוקם עתה - הלוואי ולא יעמוד במבחן - ברוך השם עמד במבחן ולא הייתה אף פגיעה בשום בית מבחינת פעולות האיבה, פרט לאותה התפרצות פנימה. אבל אז לא היה עוזר דבר גם לו היה הבית בנוי מפלדה.

אשר לגודל חדרי הבטחון והסטנדרטים, ולא מבחינת הבטחון - בקיבוצים הסטנדרד הוא 9 מ"ר לחדר בטחון משום שרק ההורים נמצאים באותם המגורים ובתי הילדים נמצאים בנפרד מהם. במקרה

ש. אבני

של לינה משותפת להורים ולילדים חדר הבטחון הוא בן 16 מ"ר. במושבים ענין חדרי הבטחון מתחלק לשניים: (1) כאשר הבניה היא קשיחה ונעשית במסגרת שיקום הבית, אזי מקבלים מחדר בטחון אחד ועד ל-3 חדרים - הכל לפי הזכאות של המשפחה, כי אנחנו הבאנו בחשבון מה היה הבית קודם. על-כל-מנים זה מחדר ועד ל-3 חדרים - הכל לפי גודל המשפחה. (2) במקרה שהבית כולו הוא לפי הסטנדרד ולא מגיע חדר בטחון במסגרת הזכאות, והיו מקרים כאלה, כי הדבר קרה בעיקר כאשר שינו את גבולות קו העימות וקרו מקרים שצה"ל שינה את טווח קו העימות, ואז אנחנו נותנים חדרי בטחון והתקציב בא מפעולות הירות אזרחיות. אבל בדרך כלל ניתן רק חדר אחד משום שלא הגענו לכלל המקומות. כאמור, בכפר יובל היו מקרים שהיו להם שני חדרי בטחון. (קריאה: כמה נמסות לחדר?) זה יכול להיות ל-4-6 נמסות.

אולם, אם מותר לי פה להעיר שחדר הבטחון אינו מחליף את המקלט, כי חדר הבטחון בא לענות על האירוע הפתאומי שבא בלי התראה. אז ההנחה היא שיכולים לשבת גם בצפיפות. אך במידה והדבר מכוון לשהיות ממושכות - הישובים האלה מכוסים במקלטים יותר מאשר בעורף. לכן, אין זה כל-כך משטני לומר שזה מספיק או איננו מספיק. אם חדר הבטחון הוא התשובה לאירוע הפתאומי שבא ללא התראה מוקדמת, הרי התשובה לשהיה ממדרכת בחדר היא המיקלוט שהוא מעל ומעבר למה שמקובל בעורף.

אשר למפרט של הדלת - אני מקווה שתוך שבועיים נוכל להביא זאת. קודם עמד בראש המחלקה אלוף משנה טורפד וחבוקר קיבלתי ידיעה שאלוף משנה זאב עצמון הוא יעמוד בראש המחלקה והוא היה סגן ממקד יהודה ושומרון.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אשר לענין הדלתות - אני מציעה שבחום השבועים נזמן פגישה, ולא במסגרת הוועדה, אלא יחד אתך, אלוף משנה זאב עצמון וחבר-הכנסת אבטבי ואחר-כך נביא דבר מוגמר לוועדה העבודה. זאת אומרת, אנחנו נזרז את הענין ונדון בנושא זה.

ש. אבני

אשר לענין האזעקה - ברשותך, גבירתי היושבת-ראש, אני אינני רוצה להביע כאן דעה אישית ואני מעביר משאלה זו למטכ"ל צה"ל שיבדקו את הנושא, כי יש בוודאי השלכות לענין.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אנחנו נבקש את מר אבני להעביר את המשאלה הזו בקשר לפעמון אזעקה וכאשר נפגש עם אלוף משנה זאב עצמון נדון גם בהצעה זו.

אשר לסיכום הישיבה (1) - אני חושבת שאנחנו בהחלט מגיעים למסקנה שכל ענין החלפת הגבות איננו מעשי ואינו מותר ולא יפתור את הבעיה של הרגשת הבטחון של אותה משפחה;

(2) אשר לענין החלונות שטודרו בכפר יובל לשביעות רצונם של התושבים, הרי הם גם עונים על אותן ההנחיות שנקבעו על-ידי המוסדות המוסמכים.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו:

אשר לענין הדלתות - אנחנו נקיים ישיבה מוקדמת עם הגורמים הנוגעים בדבר ונחזור לוועדת העבודה עם סיכום הנושא.

עתה, מאחר ומר אבני היה בסיוור בסביבות אופירה הוא יוכל למסור לנו קצת פרטים ועל-ידי-כך לתרום לקראת המסקנות שאנחנו עומדים להגיש ביום ג' לכנסת.

ש. אבני:

קיימנו סיוור שהיה מוקדש לנעמה שליך אופירה, כי שם יש בית-ספר שדה שהקימונו. כמובן שבהיותנו באיזור והשר היה עמנו, הוא נפגש עם התושבים. אני יכול לומר לכם שבת-הספר שהקימונו שם הוא אחד היפים בארץ. הוא איננו נמצא בתוך אופירה, אלא במפרץ נעמה. אנחנו גם הצלחנו במיקום וגם בעצוב המבנים; ואם תזדמנו באיזור - תבקרו גם שם.

בית-הספר הוא באמת יפה ופונקציונאלי. אנחנו הנחנו אבן פינה בפסח שעבר ועכשיו הוא כבר פועל; ועוד לפני שהוא פתח את שערינו ישנן כבר הזמנות עד לחודש אפריל ובאים לשם מכל הארץ.

פרופ' לב פישלזון נדלק לנושא זה הוא ביאולוג מאוניברסיטת תל-אביב והוא מומחה בעיקר לאוקיונוגרפיה. בשעתו היה ויכוח בקשר למיקום וברגע האחרון הוא בא ושיכנע אותנו; ועתה זה עלול להיות מקום בקנה מידה בינלאומי שבו ילמדו על חיי הימים. אחת משתי הכיתות של בית-הספר מוקדשת למעבדה שלו והוא יתחיל להדריך צוותות של תלמידים ופרופסורים. אין כל ספק שתוך פרק זמן קצר בית-ספר זה יהפך למוסד בינלאומי; ואם תהיו באיזור - אני עומד על כך שתבקרו בבית-ספר שדה זה.

עליכם לזכור שלבוא למדבר מרוחק מכל ציביליזציה ולהקים מוסד כזה תוך 10 חודשים - זהו דבר גדול. היתה שם השתייה קשה להכנה והקימו 28 יחידות לתלמידים, 10 יחידות לצוות, חדר אוכל ומטבח, שתי כיתות לימוד, מועדון, מבנה למינהלה, משרדים, חדר אחות, חדר אוכל, מקלטים, ומבנה אחד למבנה ציבור לסגל ואחד לתלמידים. בית-הספר בנוי בשני מפלסים; על שפת הים נמצא בית-הספר עצמו ואילו המורים והמדריכים נמצאים קצת יותר גבוה, כאשר הבניה מורכבת משלושה סוגים: מבני ציבור, בניה טרומית ובניה בצורות שהיא למעשה השלובת של בניה קונבנציונלית, אך למעשה היא קובית; והמגורים למעלה הן רק שלוש קוביות וכל יחידה היא בת 70 מ"ר. אמנם הבניה היתה קצת יותר יקרה. אבל יצא יפה. ההשקעה היתה כ-10 מיליון לירות. אבל בדברים כאלה אין רק ענין של מחיר, כי אני חושב שהמשקל הסיגולי כאן הוא מעל למחיר, כי זהו מוקד של חיים.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו:

תודה למר אבני על הדברים שמענו היום.